

Про Що в Кремлі Призабули

Федь Микитенко

Про Що в Кремлі Призабули

ФЕДЬ МИКИТЕНКО

ЗМІСТ

Copyright 1946, by the author.

All rights reserved.

Printed in Canada.

ПЕРЕДМОВА
ЗАПОВІТ ЛЕНІНА
ЛЕТИТЬ ЧВІРКА В СВОЯСИ
З ТОГО СВІТА Й УКРАЇНИ
СВЯТИЙ ЛУКА ТА ДРУГІ В ЧЕКА
НАЇЗД НА НЕБО Й ПЛЕБІСЦИТ
СХОПЛЕННЯ СТАРОЗАВІТНИКІВ
ЗВІЛЬНЕННЯ СХОПЛЕНИХ
ПОВОРОТ ЧЕРЕЗ УКРАЇНУ
ВЛЕТ ДУХІВ ДО НЕБА
ПРИТЧА СВЯТОГО ПЕТРА
СКАРГА ШЕВЧЕНКА ПЕРЕД БОГОМ
В ОБІЙМАХ ДУХА ПІМСТИ
ДУХИ З ШЕВЧЕНКОМ НА ВКРАЇНУ
ДИВО НАД ДНІПРОМ
ВИДІННЯ НАД ВОДОПАДОМ
ПРЕДСТАВНИЦТВО УКРАЇНИ Й ПРЕД-
ЧУТТЯ
ДУХ ПІДБОЮ І ВКРАЇНА
ПОЯСНЕННЯ

ІЛЮСТРАЦІ

МОЛОТ МНЕ А СЕРП МІЩАЄ
ЯК ЦЕЙ ЧОБІТ ІТАЛІЙСЬКИЙ
“В МОЇМ ЦАРСТВІ ВСЕ ВОЗМОЖНО”
ГНАНІ З ДОМУ МІЛІОНИ
“НАПЛЮВАВ Я НА ТОЙ ЧАРТЕР”
ПРОМИНУЛО ХАНСЬКЕ ВРЕМЯ
ІДУТЬ ПОСЛИ ВІД КРЕМЛІНУ
ТО НЕ АНГЕЛ ВОЛІ Й МИРА

ПЕРЕДМОВА

Виходить ця книжка в світ у такий час, коли питання політичного життя й смерті України стало питанням життя й смерті всіх словян і балтійських і балканських народів, а позбавлення волі тих заглянуло грізно ввічі Західнім Демократіям, Британії з Канадою та Зєдиненим Державам. Ніколи в історії не було такої нагоди заговорити до народів і держав, що були досі наче глухими й сліпими на віковий гнет України, так зрозумілою та переконливою для них мовою, як тепер.

Випускає автор твір цей без претенсій, — бо навіть приготований, що може він помандрувати тою самою дорогою, що вже не оден вірш

та поезія помандрували — і пилом припали. Але сама та можливість не закрие дійсності, що другого генія Шевченка, Франка чи й Руданського в нас поки що немає, а хочби й був, то не там, де такий геній мігби свобідно й на весь голос до своїх і чужих про ту кривду і неправду заговорити. А час на місці не стоїть.

Не авторові вгадувати, як читачі й критика цю, новонароджену дитину приймуть. Є причина думати, що заінтересуються її появою вже коли не ширший загал, то бодай ті, що так легкого і поплатного хліба, як писання віршів та поезій вже пробували, або ще можуть пробувати.

Справедливість вимагає згадати, що при вирядженню цього новонародженця в світ не обійшлося без сугестій та порад добрих, тут не названих людей в Канаді і Зєдинених Державах. Гріхом було би не спімнути таки тепер, що ілюстрації до цієї книжки походять від нашого талановитого маляра й графіка п. Цвіркуна аж з другого боку рівника, де то сонце — щоби не спустити його з очей — сходить з правої, а не лівої сторони.

Чи то під впливом телепатії, чи так таки, завдяки щасливому збігові обставин, сталося, що один писав в Північній, а два малювали в Полудневій Америці і отсе, писане й мальоване без найменшого порозуміння або сподівання, звела якась невидима сила до купи.

Годиться при такій okazji, щоби так несподівану комбінацію поблагословила легка й справна рука когось з більш видатних та блискучих сівачів на українському літературному полі. Але рідким та далеким є таке щастя, бо в хвилі писання цих рядків книжка вже на передодні друкування і тому ця, так немайстерна передмова, готова стати самотнім введенням читачів до того, що слідує. Потішає себе автор тільки тим, що ті, кому ця книжка до рук попаде, не будуть з найменше догадливих і таки похплять, чому й до кого це все петься.

Автор.

ЗАПОВІТ ЛЕНІНА¹⁾

Предчув Ленін, що ногою
В гріб ступив він вже одною
— Знав, що кине він цей світ,
Зараз скликав в своїм царстві
Найчільніших в комісарстві
Й дав їм цей ось заповіт:

“Йду від вас, куди? — не знаю,
Чи до пекла, чи до раю,
Та себе ви тут кріпите
І для справи нам святої,
Революції світової,
З середини скрізь вертіть.²⁾

“Я й від себе обіцяю,
Чи то з пекла, чи то з раю,
Вам в потребі допомгти,
Я й відтілю буду вертіти
Щоб вам лекше було, діти,
Доступити до мети.

“Припильнуйте ж, щоб з спокоєм
Мій наслідник в царстві своїм
Міг непевних в руки взять
Й позсувати їх з дороги,
Щоб не мали більше змоги
Бороздити, ні завважать.

“Не подайтеся на дусі,
Хоч в світовій заверюсі
Довелось би й курс змінити,
А шляху держіться того,
Що його ще дух Грізного³⁾
В пляні Первого⁴⁾ велить.

Молот мне а серп мішає,
Дух Грізного розгрішає
Та ликує над кітлом,
Що духові батька діти
Потрафляють так вертіти
Й підкидять під руки двом.

ЛЕТИТЬ ЧВІРКА В СВОЯСИ

Чи то з верчення такого,
Чи крізь пальці і без цього
Бог на землю споглядав,
Досить того, що в кордонах
Сталін мститься на мільйонах
Й чрезвычайці⁵⁾ волю дав.

Як почалась п'ятилітка⁶⁾
На Україні було зрідка
Непокірних вже тоді,
Ще створили голод вмисно
Й як зломали опір чисто,
Привластив Кремль⁷⁾ все собі.

Так між два вогні узяті,
— Чеку й голод — мов закляті
Шлялись ті, що ще були,
Ні жалілись, ні спитати
Щоб про долю тих хоч взнати,
Що їх в глиб живцем взяли.

Запитали б у столиці,
Та непевні, чим скінчиться
Й чи до завтра доживуть
А від світа їх відтято,
Щоби крику не піднято,
Якби світ вхопила лють.

Одинока ще дорога:
Це звернутися до Бога,
Щоб у небі зарядив,
Та щоб свіжих з України
В другім світі — ради зміни —
Хтось з угодних почислив.

Просьба та, як лиш наспіла
Там, де іскра й так вже тліла
— Бо все Господь бачив-знав,
То велів мольби вволити,
Навіть більше учинити,
Чим народ собі бажав.

Щоб дібратись аж до споду,
Знав Бог добре, що то шкода
Самі душі рахувать,
А конечно й на Соловках⁸⁾
Та московських інших сховках
За живими пошукать.

Якже ж браться, то лицем,
Покликає Бог тихцем
Тих знавців Його доріг,
— Йвангелистів,⁹⁾ що списали,
Як кати раз розпинали
А Розпятий переміг!

Свят Іван пічне із неба
А Маркові в пеклі треба
Почислити хто прибув,
Свят Лука мчить до Кремліну,
А Матей впрост в Україну,
Щоби тайну світ збагнув.

Кинув хтось з святих ідею,
Щоб між небом а землею
Бог комісію створив
З патріархів і пророків
Та її, з тактичних кроків
Петр-Скалою очолив.

Так і сталось, а дотого
Блиска думка там в одного

Духам плян піддять такий:
Щоб на суші, чи то в небі,
Навіть в пеклі у потребі,
Прибирати вид людей.

Летить чвірка в свояси,
Небесами аж стрясли
І згори вже мож вгадать,
Що з них кожний, де він буде
Ту комісію не забуде
В час посланням сповіщать.

З ТОГО СВІТА Й УКРАЇНИ

Перша вістка від Івана
Впала з неба й цифра дана,
Що мільйонів є там сім,
Тих, що з голоду сконали,
Як в Сибір в тридцятих гнали,
Решти вишукать не вспів.

Другий з пекла звідомляє,
Що товчеться, заглядає...
А там лютий сатана
Аж біситься, що без трудів
Має грішних з усіх усюдів,
— З України лиш нема.

Ті в комісії поспішили
Та святого сповістили
Хай потішить чорта тим,
Що буде, як сам хотіти,
Шкварить ще катів, та гріги,
На науку всім таким.

Третий вість дав з України
Що там взнати би хотіли,
Скільки ходить по землі
З тих так многих міліонів,
Що знайшлися після гонів
В Туркестані¹⁰⁾ й Сибірі.¹¹⁾

Так великий страх в людей,
Що тремтить і сам святий
І як лиш постать прибере
І чуття він дивне має,
Все, здається, хтось хватає
Й за плече його бере.

Так зійшов він всю Україну
Й всюди кроки чув Кремліну.
Як великий піст настав,
Ще подався на Чернечу¹²⁾
Щоб побачить Передтечу¹³⁾
Що кайдани рвать казав.

Мабуть щастя так хотіло,
Що перш скинув людське тіло
Й так вознісся на Гору,
Невидимо, дух до духа,
Щоби знать, яка є думка
У Шевченка в цю пору.

Там з могили ясні лучі
Освітили Дніпр і кручі
І пороги на низі
Й ті лани широкополі,
Де блукають люди голі
На обсмаленій землі.

Лиш зблизились ті два духи
Щоб подать собі там руки...
Як пред ними перейшли
Наче гончі, три чекісти
(Й про святого мали вісти!)
Та голіруч відійшли,

Дух Шевченка поспішився,
Пригадать, що вік спізвився
Хтось шукати тут за ним;
Бо схватити, чи скувати,
Вбити духа, чи заслати,
З рук вже вирвано таким.

Ще торкнувсь гість Заповіту,
— Чи Шевченко в цім столітті

Там не мав би щось додати,
Притакнув він, що хоч має,¹⁵⁾
То над все ще дожидає,
Як почнуть кайдани рвать.

І не тільки рвать кайдани,
А й ворожу кров ріками
В Чорне Море випускати
З тих усіх, що не питались
Господарів, коли крались
На несвое поле жать.

Як усе те совершиться,
Знов почне Тарас молитися,
— Зрушить небо й самий ад!
Щоб зіслав Бог зливи й тучі
Змиє в Дніпро¹⁶⁾ усі гниючі
Чужі струпи, сміття й чад¹⁷⁾.

А для стриму свіжих гостей,
Непрошених, щоби з костей
Українців поляглих
Бог від сходу і заходу
Створив гори-загороду
Ще й озера з сліз самих.

В тих озерах, на Поліссі,¹⁸⁾
В трясовині в темнім лісі,
На просторі Сян-Кавказ,
Щоб втопилась вся сваволя
Й завитала ждана воля
На Україну в добрий час.

Ще про свіжі в Кремлі зміни
Для Союзу й України
Гість із неба зачепив,
Той неначе головою

Похитнув лиш, що з Москвою
Світ замало пережив.

“Шкода, каже, що не пишу,
Бо й тепер вогнем ще дишу
— Пориває написать
Про ката, що вже нажерся
Мишей інших, але вперся
Тій останній мук завдять.

“То схопляє, то пускає,
Тільки дрочиться, бо знає,
Що змордований ніяк
З пащі вирваться на волю,
Щоби скритись ще живою
Й не сконати, сяк чи так.”

Були б дальше говорили,
Та причулось, що дзвонили
На Великдень із дзвіниць;
Духи в двійці стрепенулись
І на північ помайнули
Аж до київських границь.

Розставаться там почали,
Як воскресних вже співали
— Де ще можна їх співають —
Дух Шевченка до Собору
Свят Софії¹⁹⁾ гість знадвору
Скрився лист такий писать:

“Ріжні вісти тут кружляють,
Люди шепчуть і не знають,
Що правдиве, а що ні,
А справдити й страх відчути
Треба в людським тілі бути
Та дрожати і собі.

“Подивляю, як можливо
Ждать все волі терпеливо
Й не діждатися ніяк,
А так довго нести страсти
Й під важким хрестом не впасти
Та долати переляк.

“Звидів я Печерську Лавру²⁰⁾
Було з добрих вчинків славу
А тепер страхіть музей...
Як ті горді мури Лаври
Не розкриють світу правди,
Не буду святий Матей!

СВЯТИЙ ЛУКА ТА ДРУГІ В ЧЕКА

Досі звіти три наспіли,
З неба, пекла й України,
А з Москви таки нема,
Всі в комісії дивуються,
Чом не чути й хвилюються,
Виглядають, та дарма.

Ось і третя п'ятилітка...
Аж бездротним гонить вістка,
Надіслав святий Лука,
В ній коротко возвіщає,
Що ніщо казати не має,
Бо задержаний в Чека.

Як вглубились, зрозуміли,
Всі в комісії остовпіли,
Стало тихо, мов в гробі,
Аж очунялись, зібрались,
Ті з ізбранных, що остались,
Радять раду на борзі.

Ледви збір святих скінчився,
Як померкло, світ затьмився,
Блеск і грім в горі шумить,
Буря хмари розганяє
А комета щось таскає,
— Це Ілля в Москву летить.

Та який же удар знову,
Як і цей раз ані слова
Не прислав пророк Ілля
Аж до року, а на другий
Шле депешу, не жартує:
“Вже попав в чека і я”.

Для святих це сам верх глуму,
Попадають у задуму
Й розважають с'як і так;
Як еще слать, то такого,
Що звязки є тісні в нього
І знакомства там не брак.

Полетів святий Петро²¹),
Сліз немало потекло,
— Ще й ключі від неба взяв!
Всі під милий біг благали,
Щоби довго не чекали,
— Він же в небі лад держав!

Ждуть... прождалось, нема ради,
Хтось згадав (уже з досади)
Роззухвалену Москву
Й плян її словян зібрати
Та республік більше мати...
Чом не в небі ще одну?

Так жартують, призабулись,
Й прикрі хвилі вже минулись,
Аж ось... вістка, що здоров!
“Лечу, каже, з патріярхом²²).
А ревурад, — і совнарком
Вже під небом — Вождь Петров.”

“Я цей чобіт італійський
 Припасую по англійськи
 Й ногу втисну, де обцас,
 То й простори Середземя
 Прилучить до царства Кремля
 Не буде великий шпас.”

НАІЗД НА НЕБО Й ПЛЕБІСЦИТ

Ледви вість ту прочитали,
 Як вже небо облягали,
 В нутро ж вдертись не могли.
 Тут Петро святий з ключами
 Надлетів відразу й брами
 Втворив з наказу Москви.

Патріярх з хрестом явився,
 Всім на небі освідчився
 Й благовістя їм привіз,
 Що зник Гітлер,²³⁾ прикра хвиля
 Й Союз чинить всі зусилля,
 Щоб він в небо не заліз.

З України вже забрався,
 Втік, а в практиці придався
 Український плебісцит,²⁴⁾
 Тож Союз тепер вважає,
 Тай угодник наказ має,
 Так на небі зарядить.

Кремль сказав і так сповнилось;
 Всім святим, хоча й не снилось
 Заявить прийшлося в мить:
 Чи бажають в склад Союзу
 Одноголосно й без труду?
 Чи будуть ще бороздить?

Клопіт в небі, як ніколи,
 Бо і там на два табори
 Вспіли сили поділить;
 Всі пророки й патріярхи
 Запевняли, що не жарти,
 — Кремль і тут не пощадить.

СХОПЛЕННЯ СТАРОЗАВІТНИКІВ²⁵⁾

Гузик з Кремля потиснено,
Що там давно порішено
Взяти старших перед суд;
Так, як сталося при зміні
Та при чистці в Україні,
— Хай світ знає, чий то блуд!

Хоч це духи, то нічого,
Бо в Совітів див є много
Тай голов не слід сушить;
В них учені й професори
Можуть в сіти-компресори
Як мух духів половить.

Почалося від Мойсея,
Соломона, Єлисея,
Зникнув з гуслами й Давид,
Той, що Богу духа винний,
Пригравав, щоб час невпинний
Плив, минав, не остогид.

А за ними, десь не знати
По одному став зникати
Весь Христовий родовід:
Авраам, Ісак і Яків,
Взяли Йосифа теж заки
Хтось ту пакість спостеріг.

Та дальш ждати було годі,
Стали ангели в пригоді,
Ті, що бій вже раз звели
Й під начальством Михаїла
Темні сили Сатнаїла
З неба в пекло замели,²⁶⁾

Весь “Ревуряд” і “Совнарком”
Що розклався був нежартом,
Там на небі віднайшли
Й по затяжнім, прикрім, бою
Їх пустили дорогою
До Москви, звідкіль прийшли...

Ще й до дому не поспіли
Впорожні, як там наспіли
Остра нота й ультімат
Щоб у Кремлі не забули
Та на небо повернули
Тих схоплених, всіх без страт.

ЗВІЛЬНЕННЯ СХОПЛЕНИХ

Дотепер ще не бувало
Так, щоб Вождя щось спиняло,
Щоб він щось комусь звертав;
З України забірає
Вже останнє й не питає
Ніхто — волос ще не впав!

На той приказ лиш рукою
Кивнув Сталін і в спокою
Забірався продовжать
Своє право; коли ж стали,
Таки свої вже почали,
Чимраз більше докучать.

Згодом Вождь пізнати мусів,
Що не кодло так він струсів,
Як шершенів зрушив рій,
Бо прийшлося на всі боки
Обганяти, щоб хоч трохи
Від найближчих мать спокій.

Причепились дипломати
Й стали Вождя зепевняти,
Що вже кожний з них готов
Стать за себе і Єдіну,
Чтоб вничтожить Україну,
Бо одна в них кружлить кров.

Кагалом заговорили
Й більше Кремля не просили,
Щоби схоплених пустив,
А в недавнім місці хвали
Разом рейвах як підняли,
Вождь аж зуби закусив.

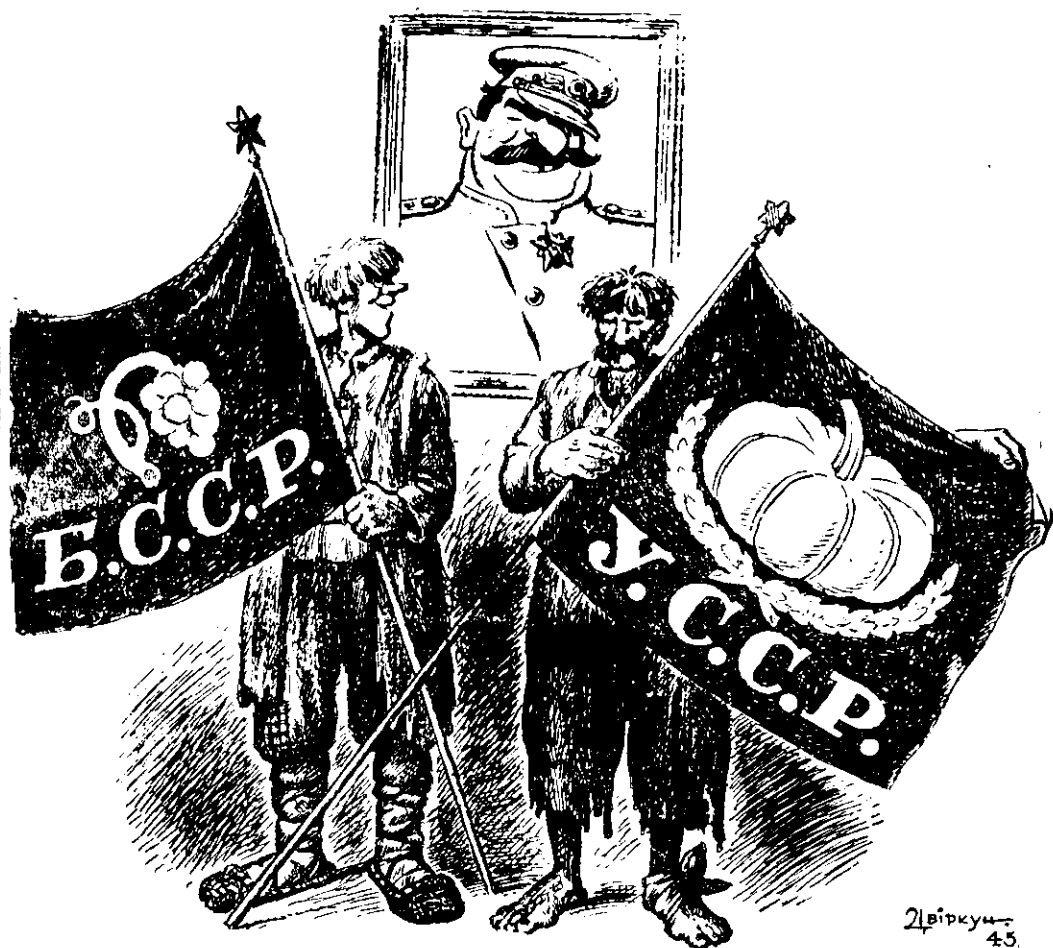
Врешті крикнув, що вже досить,
Став на рівні і голосить,
Що не спрятав в Союзі
Ще мільйони українців
Й ті готові з різних кінців
Зажадать таке собі.

Шум пронісся Кремлем глухо,
Як хтось Вождю шепнув в вухо,
Що не дуже звідти страх;
Бо хоч інших вір є много,
То вкраїнця ні одного
Він не має на верхах.

А ті, каже, з іменами
Малоросів межі нами
По одному пропадуть,
Бо таких ми і в Канаді
Так припняли, що ще й раді
Як за нашим возом йдуть.

Все те Вождя сокрушило
Й зволив духам, хай щасливо
В путь небесну відлетять,
Лиш на того, що з ключами
Радив днями і ночами
Невсипуше око мать.

Не поскупив всім поради,
Що не буде їм пощади,
Як самі розбудять гнів,
Той, що з утиску в Кремліні
Тлів віками на Вкраїні
Й дотепер не перетлів.

“В моїм царстві все можливо
 Стать покірно, стат побожно
 Всім з шіснадцять, як цим двом,
 Та зацитькать смерть і голод
 Тим, що зветься серп і молот
 Й стяг хахлацький з гарбузом.

ПОВОРОТ ЧЕРЕЗ УКРАЇНУ

Наблизилась ждана хвиля,
 Та, що многі так зусилля
 За собою потягла;
 Трусла з духами камера
 Й стухла з неї атмосфера
 Духів пхнула, мов стріла.

Дунув легкий вітер з сходу
 Та тих духів зо смороду,
 Всіх обдув та в бурю зріс;
 Схопив всіх їх у простори,
 Й понад ріки, понад гори
 На Україну аж заніс.

Подорозі повернули,
 По раз перший відітхнули
 На Чернечій аж Горі,
 В тому місці одинокім,
 Де ще духам можна трохи
 Поготорити собі.

Наче птахи гору вкрили,
 Щось з Шевченком говорили
 А найдовше з них Мойсей,²⁷⁾
 Той, що нарід свій з Єгипту
 Виводив раз та й гурт спритно
 Свій виводить і раз цей.

Зразу мова йшла потихо,
 Аж народне горе-лихо
 Як Мойсей там зачепив,
 Дух Шевченка став питати,
 Як ще довго треба ждати...
 Може б той це пояснив.

Задумавсь Мойсей хвилину
Й по Україні оком кинув
Та на небо показав,
Що туди він відлітає
Тай Тарас, коли хіть має,
Щоб з гуртом його пристав.

Завагавсь Шевченко зразу,
Чи лишать Москву там вражу
На Україні дальш гулять,
Без контролі і без спину,
Тай чи вдержить він хоч днину,
Що там дієсь, щоб не знать?

По глибокій аж намислі
Відказав, що варту вмисне
Він столітню перерве
Й справедливости шукати
Та Всевишнього спитати
Перед трон самий піде.

ВЛЕТ ДУХІВ ДО НЕБА

То не голуби блестіли,
Але духи так летіли
У небесну путь свою,
Аж нарешті опинились,
Де небесні відчинились
Врата всім їм до раю.

Ясність звідти осіяла
Й гостей-духів привитала
Повернувших з запертя
Тих, що в небі їх вважали,
Що на віки вже пропали
Й не буде їм вороття.

Піснь, що ангели співали
Та всю радість виливали
Там на небі в ній свою,
На Україну долітала
Й легенько прошибала
Там гробову тишину.

Серед втіхи тої й хвали
Духи в небо залітали,
Попереду всіх Мойсей,
Що Шевченка духа й прочих,
Патріярших і пророчих,
Не кидав ніде з очей.

Стало тихнуть, притихати,
Світла гаснуть, пригасати,
Лиш не всюди і не там,
Де пишався трон Господень
Й де Тарас вже ждав нагоди
Змалювать України стан.

Ясність з трону дальш сіяла,
Як тьма-тьменна прилітала
Духів ріжних поколінь,
Тих між ними, що сконали
За Україну тай не мали
Змоги висказать терпінь.

Появилися недавні,
Із Грушевським²⁸⁾ люди славні,
Дальш гетьмани і князі:
І Хмельницький²⁹⁾ і Мазепа³⁰⁾,
Перша група, друга й третя
З Владиміром по заді.

А за ними . . . десь узялись,
— Може з пекла їх прислали —
Тіни памятних царів:
Взявся Первий, за ним Втора
Та ще й третя постать хвора,
— Того з мертвих, що вертів!³¹⁾

Іх же лиця розрізнити
Було легко, бо судити
Й земські справи розбірають,
Уважав Бог, що практично
Тай для ока більш велично,
Духам давній вид надать.

Так засіли всі простори,
Й без царів таке їх море,
Що їх главам ність числа;
Много тих, що їм не снилось
Про таке, як людям жилось,
Де розсілася Москва.

ПРИТЧА³²⁾ СВЯТОГО ПЕТРА

Мент прийшов той, що во славі
Сів Всевишній і яскраві
Осінили трон світла.
Міліони поклонились
А в стіп трону появились —
Стать Шевченка й свят Петра.

То не світ кінчить почався,
Бо терпець ще не вірвався,
— Тай не страшний суд настав,
А хотів Бог впамятати
Тих, що може покарати
— Та щоб світ Москву пізнав.

Впав на землю з неба промінь
А за ним пронісся гомін,
Як зявився голосник,
Так могучий та гремучий,
Що аж в Кремлі було чути,
Як мури тверді проник.

Загремів глас більш нікого,
А Петра таки святого,
Що — бодай би й не казять —
Вірвався з царства, де то жертві
Кажуть своїх перед смертю
Вірікають й висмівають.

Припімнув, коли він тричі
Відрікався та в обличчі
Спаса каяний ставав,
“Стаю, каже, тут вчисто
Ще й тепер я, але чистий
Як все чисту совість мав.

“Бо відмінна річ цим разом,
А пустить її так плазом,
— Не сказати в чому сук,
Означало б мимоволі
Те признати, що проти волі
Вийшло з моїх уст, чи рук.

“Закид роблять мені в тому,
Що коли полетів з дому,
То навмисно помагав
Там “Ревуряд” встановляти
Й так світ другий загортати
Тай ключі від неба взяв.

“Ті, що ось так закидають,
Не пройшли ще тай не знають
Фільософії життя,
Що відмінна від всіх інших,
Теперішних і колишніх,
Ані лекцій запертя.

“Повернувся з того раю,
Де застрашений, в одчаю,
Люд не знає, що верзе,
Бо підточені в основі
Глузди й змисли всі здорові
Рак страшний там їсть-гризе.

“Літ дві тисячі минає
Від днів моїх, а не знає
Світ тиранії рівні,
Де вже уряд вліз з ногою
Навіть в душу й топче волю
Й розриває звязь рідні.

“Ще ність краю тому звірству
А до неба клич о пімсту

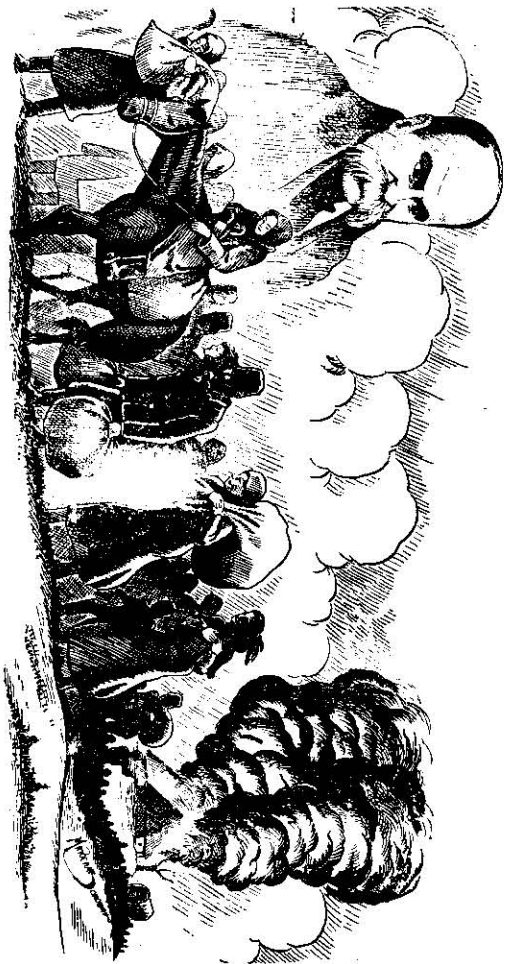
З України доліта,
Бо подать хоч дрібку правди
Без Кремліну пропаганди
Жде там нарід вже літа.

“Жде в надії, що простори
Ті освітять рефлектори
— Й степ здичілий на землі,
Де росте закляте зілля,
Що від него з божевілья
Люд плює в лице собі...

“І коли за вчинки свої
Божевільні без контролю,
Не повинні відвічать,
То чи можна посуджати
Тих, що волю вже й думати
Вспіла влада в них узять?...

“Всі ті речі нездорові
Довелось на земській мові,
Тут на небі розгорнуть,
Щоби можна друге пекло,
Рукотворне, де примеркло,
З цієї віддалі збагнуть.”

Небуденну ту програму,
Ще на небі нечувану,
Зволив Господь перервать,
Хоч мільйони непорушно
Дожидали, може слушно,
Що Тарас буде казати.

Гнані з дому міліони
Идуть з торбами лиш проклони
Тим, неситим, ще несуть,
Що завзялись загорнути
Всю Европу й повернути
На жебрацьку й рабську путь.

СКАРГА ШЕВЧЕНКА ПЕРЕД БОГОМ

Ні знаку давать світлами,
Ні скликать усіх дзвінками
Тут на думку не прийшло,
Бо сиділи всі прикуті,
Лиш очима повернуті
Там, де сяєво зійшло.

Знов на трон зійшов Всевишній,
Звідки в славі й рясі пишній
Преспокійно споглядав,
Бо один він все минуле,
Й що в Кремліні призабули,
До подробиць памятав.

І те Око Всевідуче,
Що проникло все будуче
Й що Шевченко мав сказати,
Хоч ласкаво але бистро,
Всіх обняло, врешті блисло,
Що пора вже починати.

Всі здригнулися сидячі
А в хвості царі ледачі
Аж поблідли, коли встав
Та поважно, низьким тоном,
Своїм давнім барітоном,
Мовити Тарас почав:

“Сто літ ждав я без одного
Тої волі, тай нікого
Поспитати на землі,
Чи гряде вона во славі,
Як заблисла в Перяславі
В Заповіту віщім дні33)

“Мов заклились на всіх мовах
Всі столиці, бо в основах
Рукотворних там нема
Ні одного ще закону,
По якому Кремль до скону
Впряг весь нарід до ярма.

“Непотішні Крим дав вісти,
Бо не всіли відповісти
На ту тему “Можні Три”
І не має дух на варті
Знад могили там у Ялті,³⁴⁾
Що донести, ні вітри.

“А натомісьць дух з вітрами
Зза гір Яйли вже літами
На мою глядить Гору;
“Чом сам Київ за ту волю,
Окроплену в крові морю,
Крик не здійме в цю пору?”

“Та не має й там надії
Поки знають, чим повіє
На Україну із Москви,
Якби знову пред Собором
Прогреміла воля хором
Й задзвонили всі церкви.

“Не пробують хмару чорну,
Що Україну тьмить соборну
Звуком дзвонів розігнать,
Бо не сміли в Сан Франсіско³⁵⁾
Про те время Кремля різко
Око в око запитать.

“Заніміли всі, що норму
Замалу зажили корму,

Що Україна зажива,
Тай нема одної мови
Де вже кволе й нездорове
Всесловянство ожива.

“Не взяли на перехрестні
Кремль за речі інтересні,
Що створила їх тюрма,
Ні за волю мільйонів,
Що з них кат в китлі червонім
Сьому шкуру вже зніма.

“Замісьць того із Потсдаму³⁷⁾
Ростворила трійця браму
До країни Кремля мрій
Та пустила погуляти,
Де колиска Кремля й мати,
— В край монгольський на підбій.

“Дала волю до підбою,
Щоб лиш їх лишив в спокою
Тай нема кого спитать,
Чи по довгій так неволі
Україна в рівних колі
Відтепер ме засідать.

“Суду світа вижидають
Львів і Київ, тай не знають,
Хто катів буде судить,
Поки в “Трійці” верховодить
Той, що в крові людській бродить
В себе дома й рай сквернить.

“На надземські ждуть там сили,
Щоб те пекло загасили
На обсмаленій землі³¹⁾
Та на проміні з обрїю,

Щоби віру і надію
Воскресли в страстні дні.

“Виглядають, щоб ті лучі
В серця волі так прагнучі
В краплях стали западять,
Та їх в вірі і надії
Утвердили, що не сміє
Рабом нарід пропадять.

“Знад Дніпра люд визирає
Щоби темне все й безкрає
Блеск із неба впоясав,
Та січневий вияв волі³⁸⁾
Україну з під контролю
Кремля вирвать показав.

“Там на північ мовчки зорить
І з вітрами лиш говорить,
Щоб рознесли той архів,
Де Вкраїни з Кремлем акти
І знехтовані контракти
Ждуть на осуд всіх часів.

“Жде, щоб все в світлах яскравих
З днів онтих царів лукавих
Мож на небі розгорнуть,
Та в різкій до Кремля мові
Про обіт ще Богданові
Даний запиту звернуть.

“А дотого, жде, щоб Кремля
Про нове спитав хтось время,
— Вже створене Союзом —
Та припер, на тій же мові,
Про свободи папірові,
Що щезають інклюзом.³⁹⁾

“Жде й на запит про той голод
У тридцятих,⁴⁰⁾ що ще холод
Аж тут, в небі, навіва,
Та про вивіз з України
Душ мільйонів в зглухлі тіни,
Де й слиху від них нема.

Жде заяви від Кремліну
Й про Західну Україну,
Де хвилюється Дністер,
Та про ті відлюддя темні
Де транспорти повседневні
Не устали й дотепер.

“Жде сил з неба, щоб скріпили
Проти темних та злучили
На тернистому шляху
Всіх з незломними хребтами,
Що не гнуться під хрестами,
А прямують без страху.

“А до них, в грізному менті,
Жде, щоб тих, на континенті
Ще вільному, прилучить
Та щоб голос їх в Кремліні
Стряс усіми й скаменілі
Серця там почав крушить.

“А я... жду дня різдвяного,
В роковини сотні того,
Що в нім склав я Заповіт,⁴¹⁾
Може прийде край тим страстям
Та мене наділить щастям
Сповнить даний там обіт.

“В Заповіті тому й д'нині
Твого натхнення хвилині,

Наложив я на себе
Обовязок, що покину
Лани й гори і долину
Тут молитесь до Тебе.

“Та досі я не покинув
України, хоч тут злинув,
Тай молитесь не молив,
А сто літ жду, без одного,
Аж приждалось, менту того
Коли там почнеться зрив.

“Жду неначе благодати,
Як почнуть кайдани рвати
І тюрму там розносить
А Дніпр в хвилину ту пригожу
З України кров ворожу
В синє море уносить.

“Як понесе з України
Все вороже, щоби й тіни
Із Москви там не видать;
Й так ізміє всю сваволю,
Щоб аж в третій війні волю
Не потрібно окроплять.

“Ще й мене в сімї великій,
Самостійній, непідбитій
Зможе нарід поминать —
Аж тоді я все покину
Та на небо знов прилину
Тут молитесь починать!

“Або може, Боже, хвилину
Приспішиш ту і насиллю
Край положиш вже тепер?
Щоб без зриву і без крові

Замінить вже ті основи,
Що на них Кремль гнет опер?

“Дав еси збагнути тайну⁴²⁾
Там, де волю світ звичайну
Ще цінить та зве добром:
Дай, щоб мира й волі кінці
Не захопив грішний з Трійці,⁴³⁾
А віддав їх другим двом.

“Не во гріх спімнуть тут бомбу
З тих атомних,⁴⁴⁾ але скромну,
— Щоб не змела людський рід,
А самі лиш сили темні
Й підземелля їх тюремні,
— Щоб по них загинув слід!

“Може так аж я полечу.
Знов на ту гору Чернечу
— Вже не волі вартовий,
А понесу на Україну
Вістку радісну про зміну
Й давножданий лад новий.

“Понесу ту вість в оселі
Й відізвуться невеселі
Люди, — й твар вся над Дніпром,
Як освітять волі лучі
Всі степи в димах дрімучі
Й ту Голгофту⁴⁵⁾ над Дністром.

“Де яркіше, причекаю,
Аж збентежений до краю
Кат' втікатьме наздогін;
І лице його в Лондоні
Й там в Отаві, й Вашингтоні
Добре схоплять з двох сторін.

“Дай так, Боже, щоб навіки
Та сімя, вже без опіки,
Вбила в пам'ять заповіт,
Що була і буде фарса
З крику Кремля й навчань Маркса,
Поки йде підбити світ . . .47)

Ще з кавказького підбою48)
Ти мені так прикру ролю
Стать на варті призначив,
Що й тепер, на сотім році,
Замість волі, рани в боці
Прометея49) полишив.

“Потім звиджу ще простори
Европейської комори46)
Там, де й хрест мій не оставсь,
Та впевнюся ще в останне,
Щоб в спання тверде й надранне,
Свіжий злодій не закравсь.

“Як заблиснуть гороскопи
Над підбитими Європи,
Без злодіїв і катів,
То й для мене день настане,
Бо молитесьянуть словяне
В сімі вольній вже братів.

“Між двома почну світами
Лігать доти, аж не стане
На Україні тих орлів,
Що несуть криваві муки,
Де не вільно знести й руки,
Ні благать . . . як Ти велів.”

ВИСОКА ПОЛІТИКА.

Поки сиджу так високо,
Де лиш гляне моє око,
Рішу долю їх самий.”

“Наплював я на той чаргер
Тайна штири в ньому жарті
Про свободу для людей,

В ОБИЙМАХ ДУХА ПІМСТИ

Чи припадок, чи то вмисно,
Але око Боже блисло
І Господень трон погас,
А небесні всі простори
Засіяли й голов море
Сколихнулось в один час.

То мільйони так пред троном
Одобрили все уклоном
Як Шевченко закінчив,
Лиш царів в хвості лукавих,
Зразу ствердлх, нецікавих,
Мент той вдарив, засліпив.

Мабуть з волі Провидіння
Розступилося склепління
Та втворились небеса,
А царі в такому стані
Від засліплення ще п'яні
Там впинились, де Москва.

Не в Москву якраз попали
Але в кут, де від печалі
Та від нужди смерть-крипір
Для звичайних, а непевних
У транспортах повсякденних
Постелився шлях в Сибір.

Та навислі чорні хмари
Розійшлися, як пізнали
Свої своїх у Москві,
Тих, що чини їх у Кремлі
Так придалися в хвилі темні
Та припали до душі

Первий, Втора⁶⁰⁾ і Калита⁵¹⁾
Й імперіяльна ціль їх скрита
Виринули на обрій,
Мигнув міст на мінах спертій
Що по нім ступать припертий
Кремль в війні був світовій.

Взяли зараз під обраду
Речі ті й батьківську раду
Покровителів своїх,
Що під свіжим ще вражінням
Від нагани над склеплінням
Остерегти прийшли їх.

Впереджали жадних влади,
Що не було їм пощади
Від нікого в небесах,
Хай її не сподіваєсь
Кремль тепер, як захитаєсь
Міст-режим і прийде крах.

У ту хвилю так трагічну
Пригадали правду вічну
Про московських всіх царів,
Що за злидні й смерть мільйонів
Чують голос лиш проклонів
Тут, а там погорду й гнів.

Пріпімнули теж про маси
Що готові дерти паси
Та по голови сягать,
Як разів сягали много,
Коли їх аж до живого
Починало припікати.

По такому патернострі
Всі ті фрази страшні й гострі

Поділяли на Кремлін
І пізнать було по лицях,
Що в союзних люд границях
Ще готов діждатся змін...

Тут скінчили й себе стисли
— Нові й давні — й світла блисли
Та почали пригасать,
А ті гості з того світа
Стали корчиться й крізь вікна
Мов камфора ізчезать.

Не так никнуть, як малити,
В очах тахнуть, попеліти
Та зноситься у гору;
Понад вежі над Кремліном,
Де примерхло, притемніло,
У зловіщу ту пору.

Чи то з пекла, чи то з Яру
Десь наднесло попід хмару
Того духа, що палить
Там у стосах людські кости
Та нікого з пімсти й злости,
Як піймає, не щадить.

Вхопив вихром тих змалілих
Царів куцих-скуценілих
Та в трубі скрутив-змолол
І пустив їх в ту ніч шару
Не до пекла, а до Яру
Заклятого⁵²⁾ стрімголов.

Але й там нечиста сила
Бухла з грані та скрутила
Цариками у горі
Й завершила до Кремліну

Змусить зойком зробіть зміну
В тому пеклі на землі.

Так від Анни до Каяфи⁵³⁾
Кидав ними й не потрафив
Дух той пімсти із Яру,
Аж, як грішне їхне тіло
Капать стало й облетіло
Справив їх на путь стару.

Малював Цвiркун

Проминуло ханське время
І по ярлик аж до Кремля

Вгнавься [redacted] кузький представник
Той, що [redacted] авсь в Лондоні

Зпід опіки молодой,
Як французи зняли крик.

ДУХИ З ШЕВЧЕНКОМ НА ВКРАЇНУ

У такий то час пекучий
В небі постаті блискучі
Обступили Тараса,
Та по тій його промові
Заявили, що готові
Враз з ним кинуть небеса.

Зголосились, що полинуть
Та на варті не спочинуть
Аж, як щезне раз на все
Все вороже з України
А тривожні вітер тіни
На пропаще понесе.

Перша група, друга й третя,
Хмель, Грушевський і Мазепа
А за ними без числа
Всі усталились рядами
Й крізь небесні входи-брами
Так процесія пройшла.

Не пройшла, а пролетіла:
Воля Божа вже хотіла
Всіх прозорачними зробити,
Щоб не можна голим оком,
Ні навмисно, ні нароком,
Їх і зазором схопить.

Десь між небом а землею
Хтось на щасну впав ідею
До комісії вступить
Та в критичну ту годину
До різкого діла-чину
Тих святих, там підпалить.

В мить якась з вогнем натура,
З тих нестримних, що Петлюра⁵⁴)
— Що не любить відкладать,
Відірвалась по дорозі
Та явилась на порозі
Тим в комісії пригадять.

За живі торкнула струни,
Бо комісія без надуми
Чин повзяла в небесах
Й Творця світа умолила
Над Дніпром створити дива
Та прогнать заклятий страх.

ДИВО НАД ДНІПРОМ

Зараз в низу притемніло
Як зза хмари зазоріло
Й збагряніли боввани,
А ті духи із Шевченком
В виді голубів під мент той
Степ вкривали і лани.

Блисла постать сива й волос
Як озвався з неба голос
Та вознісся свят Матей
Й поки скрився там за хмари
Показав в вогні скрижали⁵⁵⁾
Як колись вказав Мойсей.

Все завмерло на Україні
Тільки ясність з неба в тіні
Била темні над Дністом,
А рука укрита в хмарах
Смолоскипом по скрижалах
Так писала, мов пером:

“Вже так є, що споконвіку
Недоступне чоловіку
На набесній висоті,
Править Боже Провидіння,
Його планів-розуміння
Мир не знає, ні святі.

“Восьмий рік пройшов без чверті,
Та сліди не всі затерті
Перших гостей від Москви,
Тих з Андрієм Боголюбським⁵⁶⁾
Що через Київ не полюдськи
А варварами пройшли.

“Ще тоді було рішено
І грядущим призначено
Поколінням тисяч літ
На науку й для культури,
Чи далеко від натури
Хижих втікне людський рід.

“Не во гнів, а для приміру
Вибрав Господь Україну
З апетитом з трьох сторін,
Щоби світу показати,
Як сусіди муть хватати
— Навіть душі наздогін.

“Хоч до тисячі далеко,
То Вкраїні досі легко
Видать осуд про царів,
І в коронах й безкоронних,
Що супроти безборонних
Показались гірш звірів.

“Для рекорду про двоногих
Та в альбум народів многих
Через других тисяч літ
Стане досвід України
Де насилля пустить тіні
Просвіщати на весь світ.

“А Вкраїни покоління,
Що пекольні всі терпіння
Перенесли на землі,
Схаменуться, як узнають,
Що верхом хоч погасають, ----
Сподом тліють ще вогні.

“Не ісходять тут все з ока
Ті раби, що їм з висока

Над карками серп звиса,
Бо як хмари червоніють,
То від гніву паленіють
Над катами небеса.

“Привиджається чрез хмари,
Як недавно загортали,
Щоб над світом панувать,
А злетіти метеором⁵¹⁾
І не вспіли, мов на сором,
Нічого з собою взять.

“Видно теж, як дотлівають
Ще огарки й назріввають
На обсмаленій землі
Вже не палені в Кремліні,
А столітні на Україні
— Кровю свячені вогні.⁵⁸⁾

“Роздувають іскри духи
Й підхопляють їх вже внуки
Сміливіщі, як колись.
Ті між ними, що до царства,
Де закон тяжить варварства
Взять живцем ще не дались.

“Видно тут по всій вселенній
Покоління ті численні
Й тих, на варті з Тарасом
А з живих у цім моменті
Тих на вольнім континенті,
Що їх звело стать разом.

“В хвилі розпачі та горя
Розпічнуть вони зза моря
Від своїх таки столиць,
Щоб не ждять ще чверть століття,

А тепер на ці страхіття
В дзвін тривоги задзвонить.

“Світ неначе примеркає,
Та тямущий кожний знає,
Що було так тисяч дві,
Як змагалися дві сили,
Поки темні не вступили
Й не прийшли воскресні дні.”

ВИДІННЯ НАД ВОДОПАДОМ

Так на небі написали,
А щоб люди пам'ятали,
То землею потрясло:
Трус Кавказ⁵⁹⁾ а з ним Карпати⁶⁰⁾
— Щоб Скалиstim⁶¹⁾ вість подати
Й так Канаду засягло.

У Скалистих, як заг
То й Озерами⁶²⁾ зд,
Де вода, вперед то в.
Сколихнулась, підіймилась
Та горою покотилась
В Наягарський водопад⁶³⁾,

З ревом, шумом так спадала,
Тільки піна відбивалась
Туманом гень угору,
Під вечірні рефлектори
В перемінні там кольори.
Щоб вказать на новину.

А на облаках сіяли,
То блестіли, то згасали
Дивні символи-знаки,
Видні з двох сторін кордону,
Для Отави й Вашингтону
Незбагнені загадки.

Зо знаків тих взялись числа,
Й пара постатей заблисла,
— Сорок п'яти два роки:
Елегантний в цім століттію
Та столітний дід в лахміттію
Й розійшлись на боки⁶⁴⁾

Розступиться було треба,
Бо між ними звис із неба
Й розпростерся на весь зміст
Твір зложений в Переяславі,
Як царили менш лукаві,
— Це Шевченка Заповіт.

Аж як сили кабінетні
Зрозуміли ті славетні
Думи й весь той Заповіт,
Ще в війні на шестім році
Блиснув запит їм в коротці
“Чи не взад ступає світ”?

ПРЕДСТАВНИЦТВО УКРАЇНИ Й ПЕРЕДЧУТТЯ

Мов предчули все в Канаді
І приявні на нараді
Товариства й всі церкви
Ухвалили для Отави
Меморандум дати про справи
Так цікаві для Москви.

В тому ж царстві Богомольці⁶⁵⁾
Й духа винні комсомольці⁶⁶⁾
Що ціле своє життя
Животіють в криміналі
І не бачуть світа далі,
— Зойк счинили з запертя.

Не були то зубні болі,
Але страх, що вязні голі
Тілом своїм муть світить,
Як би в хвилі нагі й темні
Двері замкнені тюремні
Смів хтось раптом розтворить.

Жах пройшов таких по тілі,
Що на біднім вітаміні
Пропаганди всіх держуть;
Якби так зміг враг підсісти
Й розтворить, коли чекісти
Всіх щілин не встерезуть?

Впав на думку тяг комедій
І цікава з інтермедій,⁶⁷⁾
Де втворив Кремлін архів
Й відхилилась занавіса

А наївним хитра з біса
Ригла Росія купу слів.

З конституцій та преславна,
В шахах карта Кремля справна
Блисла й щезла інклюзом
І з шіснадцяти республик,
Що нераз чинено глум з них,
Кремль закпив і цим разом.

Серед реготу та руху
В тінь попхнув Хрущов Гречуху . . .⁶⁸⁾
Тай не вдержав Корнійчук⁶⁹⁾
Довго місця в комісарстві
Бо в червонім йому царстві
Теж пропала роля з рук.

Так відняті в перших ролі
Дано другим, з Кремля волі,
Що йдуть рачки чверть віку
І в покорі до Кремліну
Представляють Україну
На московськiм язичу.⁷⁰⁾

До вершка дійшло аж глуму,
Як попав посол в задуму
Й не вгадав України стяг,⁷¹⁾
Бо домовившись до серпа,
Відізвалась совість вперта,
І язик в зубах застряг . . .

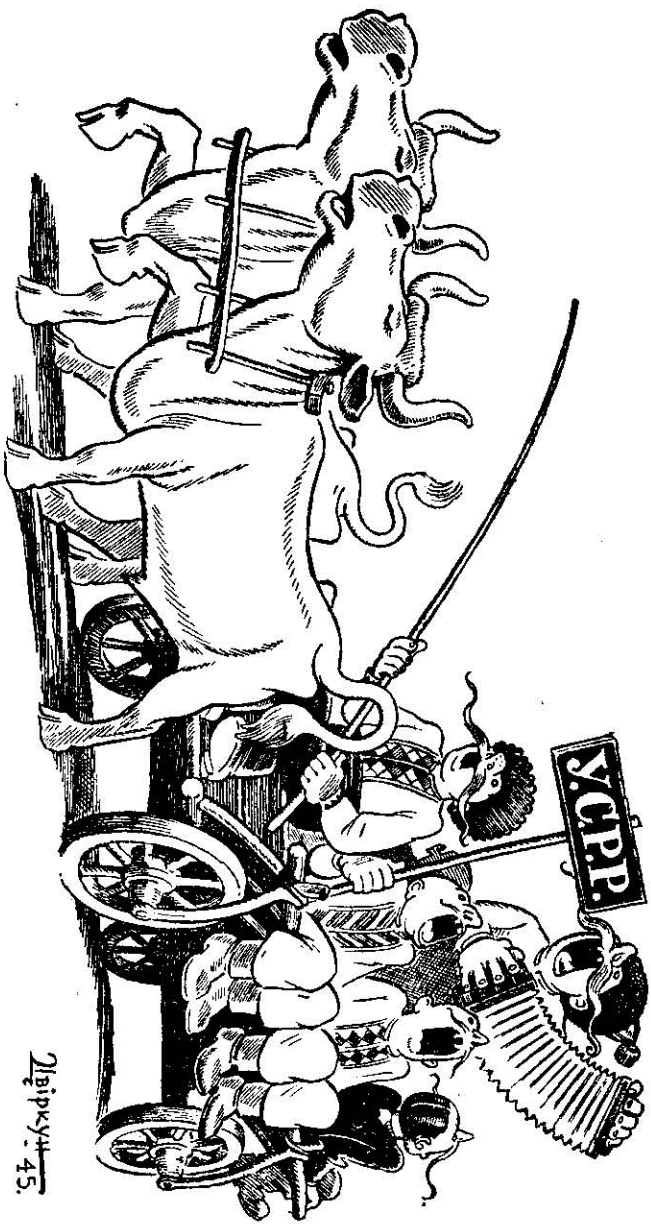
З тим то подвигом до дому
Гнали послы зза кордону
Тай цікаво світу знать,
Чи ходило Україну,
Чи імперію Кремліну
Перед світом представлять.

Гомоніла ще кантата
В честь побіди, як чрез врата
Сан Франсіска золоті
Вилітали дипломати,
Щоб не мир трівкий подати,
А бажання лиш святі.

Везли чартер понад хмари
Тай не бачили й не знали,
Як сподом женуть хмарки,
Ані того, що надолі
Кожний нарід у неволі
З хмар віщує бур знаки.

Ідуть посли від Кремліну
Представляти Україну
Й такт тримають бики й хор,

В Сан Франсіско так прибули
Й серп привезли, лиш забули
України взятъ прапор.

Двіркуд.
45.

ДУХ ПІДБОЮ Й УКРАЇНА

Свіжа хмара світ затьмила,
Як з Москви новий Аттиля⁷²⁾
Не завагавсь зрадить тайн,
Що границь його підбою
Хай не жде світ над водою,
Як колись, де Волга й Райн.

Мов здрігнулися століття
Й завернули ті страхіття,
Що нагнав монгольський дух,
Ще татарський Джингісхана⁷³⁾,
Що від скону Тамерляна⁷⁴⁾
Гонить Кремля смертний рух.

Спряг Аттиля темні сили,
Щоб до дому не пустили
— Хоч і гинуть без часу,
Тих збігців, що їх по світі
Гонить жебрать в зимі й літі
Той жорстокий дух часу.

Від Грізного і Калити
Взявся дух той говорити
Тих устами, що держать
Трон з котрого здумав Первий
Ту Голгофту й хрест модерний,
Як Україну розпинать.

Задушевну Кремля мрію,
Що в жовтневому похміллю⁷⁵⁾
Вбрали в рясу багряну,
Роздягнув той дух до гола
І Москва заграть готова,
Де імперій грають гру.

Не робочих вже диктатор,
А російський імператор
В Сан Франсіско всім рече,
Що без права його вета⁷⁶⁾
Буть готова війна третя
Й кров ріками потече.

Так аж визов той Аттили
Будить сонні світа сили
Та впевняє, що гряде
Неминуча й певна хвиля,
Як за волю світ зусилля
Ще останні покладе.

Прокидаються словяне⁷⁷⁾
З волі голі — й день настане,
Як зірвуться й закричуть,
— Не від леду, ні окропу,
А з страху, де всю Європу
Можні світа так женуть.

Тай не будуть лиш словяне,
Але й решта світа встане,
Як і других припече,
— Тих, що видять Кремль здалека
Й замість строго, судять злегка...
Де не їх ще кров тече.

Терпне в змагу атомічнім
Цар на троні вулканічнім,
Бо тривоги бе вже дзвін,
Той, що будить всіх на волі
Та несе рабам в неволі
Благовістя з неба змін.

З склону сонця зріють зміни
Й дух монгольський з України
За Урал шезне мов дим.
Як в століття Заповіту
Стягне нарід з нетрів гніту,
Воскресать під волі гимн.

То не ангел волі й мира,
А таскають того крила
Понад цвинтар та хрести,
Що по шестім змагань році
Віть оливну й меч при боці
Разом пробує сплести.

Людське кодро все він любить,
А скитальців ще й голубить,
Як притулить до грудей,
Робить справжню, аж як другу
Та медвежу їм прислугу
Шкуру зідре з них "рудий".

ДОДАТОК ДО ПЕРЕДМОВИ

Признання належить часописові “Los Angeles Examiner” в Каліфорнії за дозвіл зробити ужиток з малюнку “медведя” над текстом: “Людське кошло все він любить” (в списку ілюстрацій на початку книжки не поданого) та нашому надійному артистові, п. Мир. Волошину за виготовлення малюнку Шевченка й скитальців над текстом, що починається: “Гнані з дому мільйони”. Всі інші ілюстрації малював один (п. Цвіркун), а не два, як хибно подано в Передмові.

ПОЯСНЕННЯ

1.) **Ленін**, властиво Улянов, Владимир, диктатор пореволюційної Росії від 1917 до 1924. За його панування втратила Україна відзискану в 1918-19 рр. самостійність.

2.) Спеціальні інструкції були друковані і розповсюджені на українській мові в 1930-их роках як **вертіти** з середини та розкладати українські національні організації.

3.) **Іван Грізний** (Іван IV), прозваний так з причини питомої йому жорстокости. Завів деспотичну владу й правив Росією в рр. 1533—81. На нього, як на джерело натхнення, покликався Сталін підчас другої світової війни.

4.) **Петро I**. (з московська **Первий**) перевів в рр. 1686—1725 європеїзацію Московщини, збудував на кістках українських козаків нову столицю Петербург (теперішній Ленінград) та обмежив автономію України. Він перший з московських царів прийняв титул імператора й проти нього виступив гетьман Іван Мазепа враз з Карлом XII (шведським) в невдачній битві під Полтавою 1709. р. Пляни і політика Первого дуже припали до душі Катерині II (Вторій) і та веліла викувати йому над рікою Невою в Петербурзі бронзовий пам'ятник. Той пам'ятник та імперіяльні цілі Петра й Катерини схарактеризував влучно Шевченко в своїй політичній поемі “Сон”.

5.) **Чрезвичайка** — в скороченні ЧЕКА, або ВЧК, а в цілій своїй повноті: “Всеросійська Чрезвичайная Комісія для боротьби з контрреволюцією і саботажем.” Утворена в Московщині відразу після большевицького перевороту в жовтні 1917. Винищила мільйони людей, а по здавленню контрреволюції перетворена в ГПУ., тепер НКДВ.

6.) **Пятилітка** — пятилітний плян народного господарства в Радянськiм Союзi. Перша пятилітка почалася десь в 1928 р. i вона, як i кожна наступна означала для України бiльше винищення старшого покоління та культурних цiнностей.

7.) **Кремль** — замок в Москві, давнiш осiдок російських царів, нинi диктатора Сталiна та головних установ радянського Союзу.

8.) **Соловки**, властиво: Соловецькi Острови, числом 6 на Бiлому морi, на далекій пiвночi. Там в монастирi карався колись через 25 лiт Петро Кальнишевський, останнiй кошовий отаман Вiйська Запорозького. Бiльшовики перемiнили той монастир на концентраційний табор для засланцiв.

9.) **Євангелiстiв** було 4, а то: св. Матей i св. Іван, апостоли, та св. Марко i св. Лука, ученики Христа. Списали життя i науку Христа i їх євангелiї читаються по христiянських церквах на кожній Службi Божій.

10.) **Туркестан** — краiна тюркiв в середній Азiї. Там над Аральським озером держав колись царський уряд на заслання Шевченка, а тепер, мов на другий свiт, виселяють мiльйони українцiв. Шевченко повернув звiдти живим, хоч i зломаним на здоровлю i таки написав крадьком дещо. Тепер i таке неможливе.

11.) **Сибiр** — головна частина азiйської Росiї, простором i населенням так завелика, як Канада. Криються там в землi, як i в Канадi, величезнi багатства i коли б не дика полiтика урядiв Москви, то кiльканадцять мiльйонiв людей там живучих, мiж ними багато виселених українцiв, мали б другу Канаду та рай на землi, замість пекла.

12.) **Чернеча**, знана також як Тарасова Гора — високе місце по правiм (захiднiм) боцi Днiпра, де знаходиться могила Шевченка. З неї величавий вид, особливо лiвобережної, України.

13.) **Передтеча**. Шевченка можна уважати передтечою або вiстуном волi України, як Іван Хреститель був передтечою Христа.

14.) **Обсмалена земля**. — Пiдчас наїзду нiмцiв в 1941. р. приказав Сталiн випалювати на Українi все i землi, а Гiтлер робив те саме, коли робив вiдворот з України. Обидва диктатори ненавидiли українцiв, але хотiли України i вiйна дала їм знамениту нагоду доконати знищення в майнi i людях, якого свiт не бачив.

15.) Як додаток Шевченка в цiм столiттi до Його Заповiту з 1845 р. Й читай понище: “Скарга Шевченка на небi.”

16.) **Днiпро** — головна Рiка України, що дiлить край на правобережну та лiвобережну Україну. Вливається до Чорного моря, недалеко Криму, де вiдбулися в 1945 р. Конференцiя Трьох.

17.) **ЧУЖI СТРУПИ, СМIТТЯ Й ЧАД.** — Треба пiд цим розумiти: чужi, накинени, iдеї та ворожу українському народовi московську пропаганду.

18.) **Полiсся** — пiвнiчна низина України, знана колись зо своїх великих лiсiв (поки наїздники не повирубували) i озер, багниць та болот.

19.) **Софiйський Собор** — церква в Києвi, заснована Ярославом Мудрим в 1037 р. Там, на Софiйській Площi проголошувано в 1918-19 рр. незалежнiсть та соборнiсть України.

20.) **Печерська Лавра** — властиво Києво-Печерська Лавра, чоловiчий монастир у Києвi, заснований в XI. вiцi митрополитом Іларiоном у печерах. Через цiлi вiки огнище українського церковно-культурного життя. В 19. вiцi почав російський уряд русификацiю того українського осередку, а теперiшнi керманцi обернули Лавру на музей.

21.) **Св. Петро** — один із 12-ти апостолів Христа і, за традицією, перший Єп. Риму. Католицька Церква навчає, що кожний папа римський є наслідником св. Петра і кому він розв'язе на землі, тому буде відпущено на небі. В переносному значінню, св. Петро держить ключі від неба і з того повстало багато анекдот, між ними й та (вже під час 2-ої війни), що св. Петра, як і других, задержали в Москві та зробили комісарем, щоби при допомозі його вдертися до неба.

22.) **Патріярхат** — відновлений в Москві перед закінченням 2-ої світової війни. Як колись, так і тепер є він під керівництвом політичної влади. Не вдалося зліквідувати церкви, вернув Сталін до старого й випробованого царями способу використовувати церкву для своїх політичних цілей, як протипага Римові і т. д.

23.) **Гітлер** — диктатор Німеччини, що на початку 2-ої світової війни сидів на вершці світа і до нього, як пізніше до Сталіна, приходили поклонятися та випрошували ярликів ріжні голови та провідники держав.

24.) **Український Плебісцит** — мав місце по третьому розборі Польщі в 1939, коли Москва окупувала Західню Україну. Щоби замилити світові очі, зарядила вона "всенародне голосування" і примусила всіх голосувати за прилученням по-зірно до Рад України, а фактично до Росії.

25.) **Старозавітники.** До старого Завіту належать Ной, Авраам, Ісаак, Яків, Мойсей і цілий ізраїльський нарід. Винищивши старше покоління на Вкраїні, дав собі Сталін раду з молодшими. Такого способу міг він пробувати й на небі.

26.) Святе письмо говорить, що з початку були всі ангели добрі, але пізніше деякі з них згорділи й почали бунтуватися. З того повстав бій між ангелами добрими під проводом Архистра-

тига Михаїла та злими під проводом Сатанаїла, при чому добрі сили скинули злих з неба до пекла.

27.) **Мойсей** — жидівський пророк і законодавець, що жив біля 1500 р. до Христа. Біблійна історія вчить, що Мойсеєві вручено на горі Синаї 10 Заповідей Божих і що через 40 літ виводив він жидівський нарід з єгипетської неволі. Та думка стала основою поеми Івана Франка, що й названа "Мойсей".

28.) **Михайло Грушевський** — найбільший український історик та голова Української Центральної Ради в 1918 р. Ще й за большевиків був він головою історичного відділу Української Академії Наук в Києві, але по смерті Скрипника вони так з ним поводитися, що за життя був осліп та помер в Кисловодську на Кавказі. Подібна або й гірша судьба постигла й других українських академиків та вчених, як Кримський та Єфремов.

29.) **Богдан Зиновій Хмельницький** — великий гетьман України, що в 1648. р. переміг поляків під Жовтими Водами та зєднав майже всю Україну. Пізніше, в 1654 р., під напором поляків та через зраду турків був примушений заключити з Москвою так зв. Переяславську Умову, що значно обкrojла права України в користь Москви. Лише ту умову (з боку російських царів недодержану), а ніщо інше мусів Сталін мати на гадці, коли споминав Хмельницького та приговорював до українського патріотизму в прикрий для нього хвилі в 1941 р.

30.) **Іван Мазепа (1644—1709)** — гетьман України. Року 1708. заключив умову з Карлом XII. (шведським) проти Москви і програвши битву під Полтавою в 1709. помер в Бендерах, а похоронений в Галаці (части Румунії). Після смерти Мазепа, велів російський цар гетьмана України по українських церквах виклинати як відступника.

Тої самої лінії держитися й теперішній диктатор Сталін і тому промовчав імя Мазепи, коли споминав Хмельницького.

31.) **Той з мертвих, що вертів...** В своїм Заповіті (див. повище) Ленін обіцяв, що буде вертіти з середини, де б він не був, навіть по смерті.

32.) **Притча** — алегоричне оповідання про важню правду, звичайно повчального змісту (Українська Енциклопедія).

33.) **Заповіт** свій написав Тарас Шевченко 25 грудня (Різдво) 1845 р. в місті Переяславі, де 1654 р. заключив Богдан умову з Петром I. В тому Заповіті описана воля України, як Шевченко собі її уявляв. (Гляди даліше пояснення).

34.) **Ялта** — лічне місце та здавна укріплений чорноморський порт на Кримі. Перед другою світовою війною начислювано в Ялті 29.000 людності, між тим около 7 процент українців. Практикував там колись де й помер, український поет-гуморист, Степан Руданський. На його могилі є пам'ятник з епітафом (написом) по українськи в формі віршу, укладу таки самого поета. Автор цієї книжки проводить думку, що як дух Шевченка вижидає волі України над своєю могилою над Дніпром, так дух Руданського виглядає її знад своєї могили, через гори Яйли в південному Криму. Цілий Крим є природною частиною України і був, по першій світовій війні, прилучений на короткий час до української держави.

35.) **Сан Франсіско** — місто з золотими воротами в Каліфорнії, де в 1945 році відбулася конференція представників держав світа, між ними й Радянської України. Домагання такого представництва від Радянської України поставив був Сталін на Конференції Трьох в Ялті і від конференції в Сан Франсіско про закордонну політику України мало що чути. При-

слані послі від України, що там були, говорили між собою по московськи і боялися виявити, який стяг України.

36.) **Взяти на перехрестні (питання)**, значить взяти когось на допит, прим., в суді, та ставити йому неприхильні, хоч справедливі питання.

37.) **Потсдам** — передмістя Берліну, де в 1945 році, коли кінчилася війна з Японією, відбувалися наради Великої Трійці. Якраз на той час припало скинення на японські два міста атомної бомби, а Росія, добачуючи скорий кінець і без її помочі, виповіла Ніпонові війну і кинулася забірати Монголію.

38.) **Січневий вияв волі** — Четвертий Універсал про самостійність України з 22 січня, 1918, та проголошення Соборності 22 січня, 1919.

39.) **Інклюз** — зачарований, срібний гріш, що все вертається до свого пана, як конституція Радянської України — з правом виступлення з Союзу і т. д. — до архіву Кремля.

40.) **Голод в тридцятих** — В 1932-33 рр. створила Москва на Україні штучний голод, вивозила збіжжя і т. д., підчас коли населення пухло з голоду і так згинило там около 7 мільйонів людей.

41.) **Заповіт Шевченка** складається з 24 рядків і в ньому Шевченко заповідає: 1. Щоби його поховали на Вкраїні. 2. Як поховають, то щоб встали й порвали кайдани. 3. Коли порвуть і визволяться, то щоби не забули помянути поета не злим, тихим словом. 4. Від себе самого Шевченко заповідає, що почне молитися до Бога, як сто рожка правди, аж тоді, як не стане на Вкраїні ворожої крові.

42.) **Збагнути тайну атомної сили** та запрягти її, пощастило перше Зєдинним Державам і Британії з Канадою. Це збудило в Росії, що хоті-

ла б загарбати весь світ, велику заздрість та да-
ло товчок до зусиль, щоби тим винаходом Захі-
дні Демократії з Росією поділились.

43.) **Грішний з трійці** — Диктатор Сталін, що в
своїй безоглядності та жаді влади готовий по-
неволити цілий світ, як вже зробив з Україною.

44.) **Атомічна бомба** — дуже важний винахід
вчених світу удосконалений та вжитий перший
раз перед закінченням війни з Ніпоном. Є він
покищо тайною і власністю Злучених Держав,
Британії та Канади.

45.) **Голгофта** — гора, де розп'ято Христа. Пе-
реносити Голгофту, значить, мучитися.

46.) **Європейська комора** — Україна зі своїм
чорноземом та багатствами, де в 1930-тих рр.
Москва виморила голодом мільйони людей. Те-
пер по 2-ій світовій війні є там місце для всіх,
тільки не для Українців.

47.) **Карло Маркс** — німецький економіст жи-
дівського походження та головний представник
наукового соціалізму (1818—83). Під плащем
його теорії взявся Кремль продовжати свою ім-
періялістичну політику, тому чверть століття
менше, а тепер більше явно.

48.) **Кавказький підбій** — десь около 1843. р.
(в часі Шевченка) Росія підбивала Кавказ і на-
роди там замешкали так, як в 1945 підбивала
Європу. В тих боях згинув Яків де Бальмен,
особистий приятель Шевченка, якому поет при-
святив свою поему "Кавказ".

49.) **Прометей** — вщасливив (після грецької мі-
тології) людей викраденим в Зевеса (бога-во-
лодаря всього світу) вогнем. За те прикував
Зевс Прометея до скелі Кавказу, де орел видов-
бував з него ребра й печінку, що раз-у-раз на-
ростала. Міт цей опрацювало багато поетів,
між ними й Шевченко в своїй вже згаданій по-
емі "Кавказ".

50.) **Втора** — російська цариця Катерина II. з
роду німкinya, що панувала в рр. 1762—96 та до-
конала (після Шевченка) Україну.

51.) **Іван Калита** — російський цар, що його імя
взивав Сталін, враз з другими російськими ца-
рями та державними подвижниками, коли знай-
шовся в загрозі від другого диктатора в 1941 р.
Промовляючи до російського патріотизму по-
кликався він на Грізного, Первого, Донського,
Суворова, Котузова та Калиту.

52.) **Заклятий Яр** — місце в Східній Україні,
мабуть недалеко Уманя, що про него згадуєть-
ся подекуди в українській літературі. Є на Вкра-
їні й інші місця, що звуться Холодний та Бар-
ський Яр.

53.) **Анна і Каяфа** — два жидівські первосвяще-
ники, тесть і зять, знані, як вороги Христа. Хо-
дити від Анни до Каяфи: не знайти або не до-
питатися, за чим шукається.

54.) **Симон Петлюра** (1879-1926) — головний
отаман українських військ в р. 1918 та голова
директорії (українського уряду) в 1919 р. Вби-
тий в Парижі з руки більшовицького агента
Шварцбарта.

55.) **Скрижалі** — камяні таблиці, що на них бу-
ли написані Божі Заповіді, дані Мойсеєві.

56.) **Андрій Боголюбський** — перший з князів
на північ від України, де повстала пізніше мос-
ковська держава, що в 1153 р. напав та зруйну-
вав Київ. Стосунки України з Московщиною та-
кі, як вони є, тягнуться століттями ще з того
часу і жаден інший нарід не в спромозі говорити
про Москву з таким авторитетом, як українсь-
кий.

57.) **Лет метеором** — натяк про Гітлера, що ско-
ро вилетів на вершок, де тряс цілою Європою,
а ще скорше полетів в долину.

58.) **Дотлівають огарки...** — Назрівають кровю свячені вогні... — треба розуміти: хоч на Україні дотліває те, що вдалось наїзникам знищити-спалити, то на тих згарищах таки зроджується в покривджених освячений віками та кровю поколінь вогонь пімсти.

59.) **Кавказ** — країна між Чорним і Каспійським морями. Теж назва високих гір, що ділять той край на Передкавказзя (північна сторона) і Закавказзя (південна сторона).

60.) **Карпати** — гори в Західній Україні, між колишньою Галичиною та Карпатською Україною.

61.) **Скалісті Гори** — простягаються з півночі на південь в Західній Канаді і Зєдинених Державах, недалеко Тихого Океану.

62.) **Великі Озера** — 5 числом, то є: Супірійор, Мишіган, Ірі, Гюрон та Онтеріо, переливаються одно в друге і враз з рікою Св. Лаврентія становлять східню часть природної границі між Канадою і Зєд. Державами.

63.) **Ніягарський Водопад** — один з найбільших водопадів світа, де переливається, рікою Ніягара, вода з Озера Ірі в Озеро Онтеріо.

64.) **Сорок-п'яті два роки** — 1845 і 1945. В першім з тих двох написав Шевченко свій Заповіт та виложив на папері, як воля України мала би виглядати. Другий, то є 1945 рік, хоч приніс закінчення війни, то не приніс сподіваної волі, а противно, ще дав диктаторові в Кремлі спрому поневолити більше народів.

65.) **Богомолець** — Голова Української Академії Наук в Києві. В 1943 р. послужилася Москві його іменем, коли вважала відповідним зареагувати на Меморандум предложений урядові в Отаві Комітетом Українців Канади. Ходило тут Сталінові, щоби пустити українця на українців.

66.) **Комсомольці** — Комуністичний Союз Молоді. Політика Москви є, щоби старшого покоління якнайскорше позбутися, а молодше щоби виростало і не знало, як і чим жили його предки, або що діється в світі.

67.) **Інтермедія** — вставлена невелика пєса, часто діяльог, комічного характеру, між двома діями поважного драматичного твору. Інтермедії знані ще з часів Шекспіра, а в українськїм театрі найкращі інтермедії були Гаватовича та Довгалєвського (Українська Енциклопедія).

68.) **Гречуха** — був через якийсь час ляльковим премієром Рад. України, поки на його місце не прийшов дійсний премієр і права рука Сталіна, Микита Хрущов, родом москаль.

69.) **Олекса Корнійчук** — один з сучасних письменників Рад. України. На короткий час підчас 2-ої світової війни зробив був його Сталін комісарем закордонних справ Рад. України а його жінку, бувшу Ванду Васілевську, родом польку, головою Польського Комітету, що пізніше став зародком варшавського просовітського уряду. Свої короткі й комічні ролі Олекса й Ванда відіграли і більше про них не чути.

70.) **Натяк про Дмитра Мануїльського**, що вдостоївся комісарства закордонних справ Рад. України по Ол. Корнійчукові. Родився Д. М. 1883 в селі Святець, крем'янецького повіту на Волині, в священничій родині і, як ряний більшовик, був в 1918 р. членом рос. делегації для переговорів з Україною. Їздив в 1945 р. як голова представництва Рад. України на Конференцію в Сан Франсіско і, запитаний там про стяг України, не знав, що відповісти, аж пізніше, очевидно по наказу Москви, відповів, що стягом України не є жовто-блакитний прапор, а золотий серп (серп і молот на червоному тлі є стяг Рад. Союзу).

71.) **України стяг** — жовто-блакитний, горою золотий, а сподом синій.

72.) **Аттіля** — король гунів в рр. 434—53. по Христі. Підбив він був майже всі скитські, гунські та інші племена, від Волги по Райн.

73.) **Джінгіс-Хан** — монгольський завойовник в рр. 1155-1227. В р. 1215 добув Пекін, а в 1219 Туркестан. В р. 1223 погромили його війська українських князів над рікою Калкою.

75.) **Жовтневе похмілля** — жовтнева російська революція в 1917 р., коли більшовики спрятали царя Миколу II та захопили владу. Взяло не цілих 30 літ, щоби ті самі правителі споминали з пошаною давніх, багато більше жорстоких, царів та перестали говорити про Маркса та все-світню революцію.

74.) **Тамерлян** — азійський ватажок (1336—1405), що завоював був середню Азію, Персію, та Індію. Десь в той час творилася вже російська держава.

76.) **Вето** — право заборони, що його дуже обстоювала Москва для себе на Конференції в Сан Франсіско в 1945 р. Так справу там поставлено, що ніхто, не то з менших, але й більших держав не зможе Москву судити, ані спинити, коли її захочеться підбивати й більше світа та поневолювати народи. Через таке диктаторське становище Москви, розбилася Конференція Міністрів Заграничних Справ в Лондоні в вересні 1945. — Правом вета послуговувалася також історична Польща, що й спричинило її упадок та руїну.

77.) **Словяне**: москалі, українці, поляки, білороси, чехи, словаки, серби, хорвати, болгары, словінці, лужичани і кашуби. Про зеднання словян на рівних і братерських основах мріяло сто літ тому Кирило-Методіївське Брацтво з Шевченком, Костомаровим і др. Москва все розуміла і вико-

ристовувала всесловянський рух по своєму. Прийшло до того, що тепер Москва і других словян, як болгар та чехів, до неї традиційно прихильно настроєних, почала розстрілювати. Можна сподіватися, що така поведінка одного словянського народу доведе до спільної мови між рештою словян, що знайшлися в такому положенні, як українці.

78.) **Ураль** — гори, що тягнуться з півночі на південь між Європою та Азією. За Ураль справився був втікати Сталін від Гітлера в 1941 і туди повивозила Москва багато людей, індустрії та машинерії з України.

СПРАВЛЕННЯ ДРУКАРСЬКИХ ПОХИБОК

Сторінка 8, рядок 7, здолини: надруковано “завважать”, а має бути: “заважать”.

Стор. 9, ряд. 2, згори: подано “грізного”, а має бути: “Грізного”.

Стор. 16, ряд. 11 згори: подано “змордований”, а має бути: “змордованій”

Стор. 20, перший рядок згори, подано: “Я цей чобіт”, а має бути: “Як цей чобіт”.

Стор. 26, в другім рядкові згори, подано: “стат побожно”, має б́ути “стать побожно”.

Стор. 29, ряд. 14 здолини, надруковано: “И легенько”, а має бути: “І легенько”.

Стор. 32, ряд. 19 згори, подано: “повернувся”, має бути: “повернув я”.

Стор. 37, рядок 5 згори, має бути: “перехрестні³⁶⁾”

Стор. 52, ряд. 15 згори, подано: “Дністром”, а має бути: “Дніпром”.